

Porodično pravo — sudska praksa Bosne i Hercegovine

Član 251. stav 1. i član 254. stav 2. Porodičnog zakona Federacije BiH

IMOVINA KOJU DOBIJE JEDAN BRAČNI PARTNER NA TEMELJU UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU ULAZI U BRAČNU STEČEVINU JER JE STEČENA DAVANJEM IZDRŽAVANJA PRIMATELJU IZDRŽAVANJA, DAKLE RADOM ILI PRIHODOM OD RADA BRAČNIH PARTNERA, BEZ OBZIRA ŠTO JE SAMO JEDAN OD NJIH UGOVORNA STRANA TAKVOG UGOVORA. IZUZETAK BI MOGAO POSTOJATI SAMO UKOLIKO BI SE DAVANJE IZDRŽAVANJA SASTOJALO OD ISPLATE NOVČANOG IZNOSA PRIMATELJU IZDRŽAVANJA KOJEG BI BRAČNI PARTNER PLAĆAO IZ VLASTITE IMOVINE I TAKO STEČENA IMOVINA BI MOGLA PREDSTAVLJATI POSEBNU IMOVINU TOG BRAČNOG PARTNERA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 P 065705 16 Rev od 26.04.2018. godine)

Član 251. stav 1. u vezi sa članom 252. stav 1. Porodičnog zakona FBiH

UDJEL U PRIVREDNOM DRUŠTVU (D.O.O.) KOJI JE STEČEN RADOM ZA VRIJEME TRAJANJA BRAČNE ZAJEDNICE ILI AKO POTJEČE IZ TE IMOVINE ZA VRIJEME TRAJANJA ISTE, BRAČNA JE STEČEVINA. TO ZNAČI DA SU BRAČNI PARTNERI U JEDNAKIM DIJELOVIMA SUVLASNICI UDJELA, UKOLIKO NISU DRUGAČIJE UGOVORILI.

Iz obrazloženja:

Odredba člana 251. stav 1. PZ bračnu stečevinu definiše kao imovinu koju su bračni partneri stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine, a odredbom člana

252. stav 1. istog zakona određuje da u toj imovini bračni partneri su u jednakim dijelovima suvlasnici ako nisu drugačije ugovorili.

Dakle, u bitna obilježja bračne stečevine se ubrajaju: imovina, rad, trajanje bračne zajednice i suvlasništvo kao pravna narav bračne stečevine.

Imovina kao pravna kategorija definisana u teoriji građanskog prava, jeste skup subjektivnih imovinskih prava predstavljenih jednim nosiocem, koja proizlaze iz imovinsko pravnih odnosa bračnih partnera pod daljnjim uslovima postojanja rada i bračne zajednice u vrijeme njihovog stjecanja.

Rad je konstitutivni element za nastanak bračne stečevine. PZ ne definiše vrstu rada kao pretpostavku za stjecanje imovine koja predstavlja bračnu stečevinu, te stoga u obzir dolazi svaki oblik rada kojim se stvara vrijednost odnosno koji je jedan od bračnih partnera upotrijebio za stvaranje imovine koja ima status bračne stečevine. To može biti rad na temelju kojega se ostvaruje pravo na plaću ili naknadu, a i svaki drugi oblik rada i saradnje u upravljanju, održavanju i povećanju imovine. Pritom, količina, trajanje, vrsta i novčana vrijednost rada, ne utječe na omjer suvlasničkih dijelova bračnih partnera u bračnoj stečevini.

Već je pomenuto da obilježje bračne stečevine jest njezina pravna narav, a prema kojoj su bračni partneri u jednakim dijelovima suvlasnici na imovini koja ulazi u bračnu stečevinu ako nisu drugačije ugovorili.

Suvlasništvo u jednakim dijelovima na bračnoj stečevini se smatra neoborivom zakonskom pretpostavkom, u pogledu čega se izjasnila i sudska praksa.

PZ nije riješen status nekih prava (npr. dionica u d.d.; udjela u d.o.o.) koja nastaju za vrijeme trajanja braka a imaju imovinski karakter te velikom vrijednošću mogu uticati na ukupno imovno stanje bračnih partnera. To su situacije, kad je udjel osnivača u društvu d.o.o nastao ulaganjem novca zarađenog radom oba bračna partnera za vrijeme bračne zajednice. Bračni partneri mogu bračnim ugovorom (ako žele i smatraju potrebnim) urediti imovinsko bračne odnose na postojećoj ili budućoj imovini. Pri tome, nema zapreke, da svojim bračnim ugovorom obuhvate i udjel u privrednom društvu d.o.o. (organizovanog u tom obliku).

ZPD11 ne sadrži izričite odredbe o suvlasništvu na udjelu, ali utvrđuje da više osoba mogu biti vlasnici jednog udjela (čl. 332. i 334.). Osnovni kapital d.o.o. podijeljen je na udjele. Ulog je istovremeno i udio. Zbir nominalnih iznosa svih udjela mora odgovarati iznosu osnovnog kapitala. Udio je jedinstvena i samostalna cjelina koja utjelovljuje prava i obaveze koje pripadaju njegovom imatelju. Svaki član d.o.o. svojim udjelom može slobodno raspolagati u skladu sa zakonom i aktima društva. Ako je udjel stečen za vrijeme trajanja bračne zajednice glasit će (u pravilu) na jednog bračnog partnera, mada je novac za osnovni kapital oba bračna partnera. Dakle ukoliko bračni partner za vrijeme trajanja bračne zajednice stekne udjel u d.o.o. on je tada zapravo stekao tek ½ tog udjela. ZPD propisuje da više osoba mogu biti vlasnici jednog udjela, s tim (čl. 332. st. 1. tog zakona) da zajednički ostvaruju prava i solidarno odgovaraju za obaveze koje se odnose na taj udio.

Odredbe PZ o bračnoj stečevini su lex specialis temeljem koje sva imovina stečena radom za vrijeme trajanja bračne zajednice predstavlja bračnu stečevinu – suvlasništvo bračnih partnera u jednakim dijelovima.

Uplaćeni ili uneseni ulozu u privredno društvo, oblika organizovanja d.o.o. daju članu društva subjektivno imovinsko pravo na udio u društvu, kojim član raspolaže i može udio otuđiti u skladu sa zakonom i aktima društva.

Polazeći od utvrđenih činjenica u konkretnom predmetu da je udjel tuženog visine 80,41% u Trgosirovini d.o.o Sarajevo imovina stečena radom tokom trajanja bračne zajednice sa tužiteljicom, to navedeni udjel tuženog predstavlja bračnu stečevinu u smislu PZ (lex specialis), a

11 Zakon o privrednim društvima ("Sl.Novine FBiH" 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07 i 84/08)

što nadalje znači da su tužiteljica i tuženi u jednakim dijelovima suvlasnici tog udjela (član 251. stav 1. i član 252. stav 1. tog zakona).

Isti pravni stav je izražen u odluci Ustavnog sud BH broj: AP-3600/14 od 03.02.2016. godine, a u kojoj je spojen predmet AP-5206/15. U tom smislu, izražen pravni stav i u odluci broj: AP-1730/11 od 08.05.2014.

Takođe i u odluci Ustavnog sud BH broj: AP-1720/08 od 21.12.2010.godine. Pri tome, apelacini sud upućuje na odredbe člana 332. stav 1. i člana 334. ZPD navodeći (tč.28 te odluke) da iz istih „proizlazi da više osoba mogu biti vlasnici «udjela», kao i da se «udio» može dijeliti na idealne dijelove”. Nadalje u tom pravcu i odluka Ustavnog sud BH broj: AP-3600/14 od 03.02.2016., kao i u odluci .

Tuženi u postupku pred nižestepenim sudovima nije dokazao da je predmetni udjel 80,41% u T. d.o.o S. njegova posebna imovina, pa u dosuđujućem dijelu tužbenog zahtjeva materijalno pravo je pravilno primjenjeno. Ovo, kod utvrđenih činjenica da tuženi u navedenom društvu udjel nije unio u brak, a niti ga stekao na pravnom temelju različitim od rada.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 039576 16 Rev od 01.11.2016. godine).

Član 264. stav 2. Porodičnog zakona Federacije BiH

U BRAČNU STEČEVINU ULAZI I OSNIVAČKI UDIO U PREDUZEĆU KOJE JE OSNOVANO ZA VRIJEME TRAJANJA BRAČNE ZAJEDNICE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 038929 14 Rev od 08.09.2015. godine)

ZAJEDNIČKA IMOVINA BRAČNIH SUPRUŽNIKA

Porodični zakon

čl. 270 i 272

Imovina koju su bračni supružnici stekli radom tokom bračne zajednice čini njihovu zajedničku imovinu, bez obzira na činjenicu što je samo jedan bračni supružnik podizao kredite i uzimao pozajmice za sticanje te imovine.

Obrazloženje:

“Odredbama člana 270. stav 5. Porodičnog zakona (“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 54/02 i 41/08) je propisano, da imovina koju su brčani supružnici stekli radom tokom bračne zajednice, kao i prihodi iz te imovine, čine zajedničku imovinu.

Kada se ima u vidu, da između tužilje i prvotuženog, P.M. nije sporno: da su 1995. godine kupili kuću u M., da su tu kuću kupili zajedničkim sredstvima, da ta kuća predstavlja njihovu zajedničku bračnu tekovinu sa po ½ dijela, pravilan je zaključak nižestepeni sudova, da tužilji po osnovu sticanja u bračnoj zajednici sa prvotuženim, P.M. na kući u M. pripada ½ dijela, shodno odredbama člana 270. stav 5. u vezi sa članom 272. Porodičnog zakona.

Na ovakav zaključak ne utiču revizioni prigovori, da je prvostepeni sud odlučujući o zahtjevu tužilje po osnovu sticanja u bračnoj zajednici na nekretninama M., izašao van okvira postavljenog zahtjeva, kada je utvrdio da su tužilja i prvotuženi, P. M. suvlasništvo na predmetnim nekretninama u M., stekli po osnovu održaja u smislu odredaba člana 28. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima.

Ovo stoga, što iz stanja nižestepeni spisa, a i zaključka nižestepeni sudova, jasno proizilazi: da su nekretnine koje se nalaze u M., konkretno kuća s okućnicom kupljene za vrijeme trajanja braka tužilje i prvotuženog, P.M., da su kupljene zajedničkim sredstvima, da je njihov doprinos u sticanju tih nekretnina jednak i da im stoga na predmetnim nekretninama u M. pripada po ½ dijela.

Kod takvog stanja stvari, bez uticaja je na pravilnost odluka nižestepeni sudova, stanovište prvostepenog suda da tužilji i prvotuženom, P.M. i po osnovu održaja, bi pripalo suvlasništvo na predmetnim nekretninama u M.

Kako iz nespornih navoda tužilje i prvotuženog, P.M. jasno proizilazi, da su kuću u B2.u kupili radi njihovih porodičnih interesa, jer da zajedno podižu dva sina i da su kupovinom te kuće željeli da učvrste svoju porodičnu zajednicu, neosnovano se revizijom ističe, da je prvotuženi, P. M., kuću u B2.u kupio svojim ličnim sredstvima i radi toga što je sebi htio da obezbijedi mjesto gdje će stanovati, jer da su bračni odnosi između njega i tužilje bili teško i trajno poremećeni.

U prilog neosnovanosti navedenih revizionih prigovora, je i činjenica, da je predugovor o kupoprodaji kuće u B2.u, 27.09.2005. godine potpisala tužilja, a konačan ugovor o kupoprodaji kuće u B2.u, 30.09.2005. godine je potpisao prvotuženi, P. M.

Kada se ima u vidu, da su tužilja i prvotuženi, P. M. za kupovinu kuće u B2.u pozajmili 25.000,00 EURA od brata tužilje, J.Ž., a što jasno proizilazi iz ugovora o pozajmici, koji je potpisao P. M., onda nema sumnje da je kuća u B2.u

kupljena za vrijeme trajanja bračne zajednice tužilje i prvotuženog, P.M. i sa njihovom voljom i namjerom da to bude njihova zajednička bračna tečevina.

Neosnovano se revizijom ukazuje, da je ugovor o pozajmici, zaključen između J.Ž. i prvotuženog, P.M. “problematičan dokaz”, jer iz stanja spisa i svih provedenih dokaza jasno prizilazi, da je prvotuženi, P. M. od brata tužilje, J.Ž. pozajmio 25.000,00 EURA za kupovnu kuće u B2.u, da su o tome sačinili ugovor o pozajmici 30.09.2005. godine, kada je zaključen i ugovor o kupoprodaji predmetne kuće u B2.u, te da iz nalaza i mišljenja vještaka grafologa, Lj. G., proizlazi da je potpis na ugovoru o pozajmici, potpis prvotuženog, P.M..

Revizija neosnovano pokušava dovesti u pitanje zaključak nižestepenih sudova, da je kuća u B2.u kupljena zajedničkim sredstvima i da kao takva predstavlja zajedničku bračnu tečevinu sa po ½ dijela tužilje i prvotuženog, P.M..

Naime, revizijom se ističe da je kuću u B2.u kupio prvotuženi, P. M. ličnim sredstvima, jer da je od N.P. 05.09.2005. godine pozajmio 20.000,00 kanadskih dolara i podigao kredit 10.10.2005. godine u iznosu od 25.000,00 EURA.

Kada se ima u vidu, da prvotuženi, P. M. u toku postupka nije dokazao, da je sa N.P. zaključio ugovor o pozajmici 20.000,00 EURA, te da je kupoprodajna cijena za kuću u B2.u isplaćena 30.09.2005. g., a kredit podignut 10.10.2005. godine, ima se uzeti, da se revizijom ne dovodi u sumnju zaključak nižestepenih sudova, da je kuća u B2.u kupljena zajedničkim sredstvima i da kao takva predstavlja zajedničku bračnu tečevinu sa po ½ dijela tužilje i prvotuženog, P.M..

Slijedom datih razloga, ovaj sud nalazi, da su neosnovani i revizioni prigovori, da nižestepeni sudovi nisu u dovoljnoj mjeri cijenili iskaz svjedoka S. K. i S. R. iz kojih proizilazi da su bračni odnosi između tužilje i prvotuženog, P.M. bili poremećeni već od 2004. godine i da je prvotuženi, P. M. stoga kupio kuću u B2.u samo za sebe, odnosno, da ista ne predstavlja bračnu tekovinu.

Naime, kako iz iskaza tužilje i prvotuženog, P.M. proizilazi, da su kuću u B2.u kupili 2005. g, u toku trajanja bračne zajednice, radi njihovih porodičnih interesa i radi potrebe da svoju bračnu zajednicu još više učvrste, jer podižu dva sina, onda nema sumnje, da su nižestepeni sudovi pravilnom ocjenom provedenih dokaza u smislu odredba člana 8. Zakona o parničnom postupku (“Sl. glasnik RS”, br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 – u daljem tekstu ZPP), došli i do pravilnog zaključka, da kuća u B2.u predstavlja zajedničku bračnu tečevinu tužilje i prvotuženog, P.M. i da istima pripada po ½ dijela, shodno jednakom doprinosu u sticanju kuće u B2.u.

Kod nespornih činjenica, da je prvotuženi, P. M., bez saglasnosti tužilje raspolagao kućom u B2.u, tako što je istu zamijenio za stan u ul..., vrijednosti 100.000,00 KM, te da mu je na ime razlike u cijeni, a po osnovu ugovora o razmjeni sa L. G. isplaćeno još 66.000,00 KM, ovaj sud nalazi, da su nižestepeni sudovi pravilno sudili kada su obavezali prvotuženog, P.M., da tužilji na ime njene ½ dijela na kući u B2.u, isplati 83.000,00 KM, shodno odredbama člana 273.stav 5. Porodičnog zakona.

Kako se revizijom prvotuženog, P.M. ne dovodi u pitanje zakonitost i pravilnost odluke drugostepenog suda, te kako ista nije zahvaćena nedostacima na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, valjalo je primjenom člana 248. ZPP donijeti odluku kao u izreci ove presude.”

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, 71 0 P 047264 17 Rev od 27.2.2018. godine)

NEKRETNINA KOJA NEMA KARAKTER ZAJEDNIČKE IMOVINE

Stambena zgrada koju je po osnovu kupoprodaje tužena stekla prije zaključenja braka i za koju je isplatila kupoprodajnu cijenu, predstavlja njenu posebnu imovinu pa se ne utvrđuje njen doprinos i doprinos njenog bračnog druga u sticanju iste.

“Prema odredbi člana 270. stav 1. PZ imovina koju bračni supružnik ima u času zaključenja braka ostaje njegova posebna imovina.

Kod utvrđenja nižestepenih sudova da je predmetnu stambenu zgradu tužena, po osnovu kupoprodaje, stekla prije zaključenja braka, te da je isplatila kupoprodajnu cijenu, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da ista predstavlja posebnu imovinu tužene. Kako, dakle, predmetna stambena zgrada nema karakter zajedničke imovine (član 270. stav 5. PZ), jer nije stečena zajedničkim radom parničnih stranaka tokom trajanja njihove bračne zajednice, te se ne utvrđuje doprinos stranaka u sticanju iste, to su irelevantni revizionni navodi kojima se tužitelj bavi visinom primanja tužene. Dalji revizionni navodi tužitelja o tome da je doprinio otplati kredita su samo u prilog zaključku da je tokom trajanja bračne zajednice doprinio egzistiranju bračne zajednice.

Ne mogu se prihvatiti revizionni navodi da je radovima koji su izvedeni na adaptaciji i renoviranju ove nekretnine, s obzirom na prirodu izvedenih radova, došlo do izmjene identiteta nepokretnosti i da tužitelju po osnovu građenja na tim nekretninama pripada pravo suvlasništva. Naime, radovima koji predstavljaju adaptaciju i rekonstrukciju se ne mijenja supstanca postojeće nepokretnosti, odnosno ne radi se o izradi nove stvari na kojoj bi bilo moguće sticanje prava svojine, pa ni po ovom osnovu tužitelju ne pripada pravo suvlasništva na predmetnoj nekretnini. S obzirom na utvrđenje, da je tužitelj učestvovao u renoviranju stambene zgrade, njemu bi po ovom osnovu pripadalo pravo na povrat uložених sredstava, ali takav zahtjev tužitelj nije ni postavio u ovoj parnici, niti je izvodio dokaze u pravcu dokazivanja obima uložених sredstava u renoviranje i adaptaciju kuće.

Nisu osnovani ni revizionni navodi da nižestepene presude ne sadrže razloge zbog kojih je odbijen zahtjev za isplatu novčanog iznosa, jer su nižestepeni sudovi dali razloge za odbijanje ovog dijela zahtjeva. Pri tome nižestepeni sudovi nisu pogriješili kada su odbili zahtjev tužitelja za isplatu iznosa od 31.000,00 KM. Naime, tužitelj je stavio zahtjev za isplatu navedenog iznosa, na ime ½ dijela vrijednosti zajedničke imovine (pokretne i nepokretne). Bez obzira da li zahtjev za isplatu novčanog iznosa ima uporište u materijalnom pravu (odredba člana 273. stav 5. PZ), kod utvrđenja da predmetne nekretnine nemaju karakter zajedničke imovine, te s obzirom da nije ni utvrđivana vrijednost imovine, to nema osnova za isplatu traženog novčanog iznosa.

Kako, dakle, revizionim navodima nije dovedena u ozbiljnu sumnju pravilnost i zakonitost nižestepenih presuda, to je izjavljena revizija odbijena, primjenom odredbe člana 248. Zakona o parničnom postupku (“Službeni glasnik RS”, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13).”

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske, 92 0 P 048213 18 Rev od 7.6.2018. godine)

Član 252. i član 2563. Porodičnog zakona Federacije BiH

Zakon o stambenim odnosima FBiH, Član 19

Zakon o prodaji stanova na kojim postoji stanarsko pravo FBiH, Član 7

NE SMATRA SE VANBRAČNOM STEČEVINOM STAN OTKUPLJEN U VRIJEME TRAJANJA VANBRAČNE ZAJEDNICE OD STRANE NOSITELJA STANARSKOG PRAVO (VANBRAČNOG SUPRUGA KOJI JE U SVOJSTVO SUNOSITELJA STANARSKOG PRAVA STEKAO U BRAČNOJ

ZAJEDNICI, A PO RAZVODU BRAKA RJEŠENJEM SUDA ODREĐEN ZA ISKLJUČIVOG NOSITELJA STANARSKOG PRAVA).

P R E S U D A

Revizija se djelimično usvaja i drugostepena presuda preinačava u dijelu odluke o protivtužbenom zahtjevu za predaju u posjed stana, tako da se u tom dijelu žalba tuženih odbija i prvostepena presuda potvrđuje (stav II izreke prvostepene presude).

U ostalom dijelu revizija se odbija

Svaka stranka snosi svoje troškove parničnog postupka.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Sarajevu broj 065-0-P-06-005968 od 19.06.2008. godine utvrđeno je da je tužiteljica vanbračna supruga pokojnog L.M., prednika tuženih, te da je ista sa pokojnim L.M. za vrijeme trajanja vanbračne zajednice stekla imovinu i to: jedan dvoiposoban stan površine 70 m² u Ulici ... upisan u KPU Općinskog suda Sarajevo u podulošku broj 23512 općine Novi Grad Sarajevo te da joj na osnovu vanbračne stečevine pripada 1/2 suvlasništva na predmetnom stanu, što su tuženi dužni priznati i trpjeti da se tužiteljica u knjizi položenih ugovora Općinskog suda Sarajevo uknjiži na predmetnom stanu kao suvlasnik sa dijelom od 1/2 (stav I izreke). Tuženi su odbijeni sa protivtužbenim zahtjevom za predaju u posjed i slobodno raspolaganje u ispravnom stanju stana od strane tužiteljice, koji se nalazi u Sarajevu u Ulici ... sprat II broj stana 4 površine 70 m² upisan u podulošku broj 23512 općina Novi Grad KPU zemljišnoknjižnog ureda Općinskog suda u Sarajevu (stav II izreke). Tužiteljica je obavezana da tuženim isplati iznos od po 175,00 KM počev od 06.02.2007. godine kao dana postavljanja protivtužbenog zahtjeva pa ubuduće dok za to postoje zakonski uslovi sa zakonskom zateznom kamatom za svaki dospeljeli obrok od dana dospijeća pa do isplate (stav III izreke). Sa preostalim dijelom protivtužbenog zahtjeva na ime naknade za neosnovano obogaćenje tuženi se odbijaju (stav IV izreke). Svaka stranka snosi svoje troškove postupka (stav V izreke).

Drugostepenom presudom žalba tuženih se uvažava, a žalba tužiteljice se djelimično uvažava i prvostepena presuda preinačava tako da se sudi: Tužiteljica se odbija sa zahtjevom da je za vrijeme trajanja vanbračne zajednice sa pokojnim L.M. stekla imovinu i to jedan dvoiposoban stan površine 70 m² u Ulici ... upisan u KPU Općinskog suda u Sarajevu u podulošku broj 23512 općina Novi Grad te da tužiteljici pripada 1/2 suvlasničkog dijela na predmetnom stanu u Sarajevu kao i da se upiše kao suvlasnik u knjizi položenih ugovora Općinskog suda u Sarajevu. Dosljedno tome tužiteljica je obavezana da tuženima preda u posjed i slobodno raspolaganje stan koji se nalazi u Sarajevu u Ulici ... stan broj 4 površine 70 m² upisan u podulošku 23512 u KPU Općinskog suda u Sarajevu. Tuženi se odbijaju sa zahtjevom da im tužiteljica isplati na ime naknade mjesečno po 175,00 KM zbog neosnovanog obogaćenja za korišćenje stana. Svaka stranka snosi svoje troškove spora.

Protiv drugostepene presude u odbijajućem dijelu odluke o tužbenom zahtjevu i dosuđujućem dijelu o protivtužbenom zahtjevu reviziju je izjavila tužiteljica zbog povrede odredaba parničnog postupka i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Predlaže da sud reviziju usvoji, pobijanu presudu ukine i predmet vrati na ponovno suđenje ili da je preinači i usvoji tužbeni zahtjev a odbije protivtužbeni zahtjev.

Tuženi nisu podnijeli odgovor na reviziju.

Revizija je djelimično osnovana.

Revizijski sud je ispitao pobijanu presudu kao i pravilnost postupka koji je prethodio njenom donošenju, sve u skladu sa odredbom člana 241. Zakona o parničnom postupku („Službene novine FBiH“ broj 53/03, 73/05, 19/06 – dalje

ZPP) i utvrdio da nisu počinjene povrede odredaba parničnog postupka koje se odnose na stranačku sposobnost i zastupanje, na što sud pazi po službenoj dužnosti.

Predmet spora, u ovoj revizijskoj fazi postupka, je tužbeni zahtjev tužiteljice, kao vanbračne supruge umrlog L.M., za utvrđenje da je sa vanbračnim suprugom stekla imovinu, predmetni stan, da na vanbračnoj stečevini ima suvlasnički dio od 1/2 što su tuženi (pravni sljednici, nasljednici L.M.) dužni prizinati i trpjeti da se tužiteljica uknjiži sa suvlasničkim dijelom na stanu u knjizi položenih ugovora Općinskog suda u Sarajevu i protivtužbeni zahtjev tuženih kojim traže predaju u posjed stana.

U postupku je utvrđeno da su na stanu u Sarajevu u Ulici ... sunositelji stanarskog prava bili L.M. i njegova supruga N.M. na osnovu Ugovora o korištenju stana od 23.07.1982. godine broj 05-VZ-1-1865/82 koji je sa „Š.K. zaključila N.M. Brak između L.M. i njegove supruge N.M. razveden je presudom Općinskog suda II u Sarajevu broj P-1566/97 od 05.11.1997. godine (pravomoćna 24.11.1997. godine). Tužiteljica i L.M. su živjeli u vanbračnoj zajednici od 1998. do 2005. godine (do smrti L.M.). Rješenjem Općinskog suda II u Sarajevu broj Rs-139/00 od 03.09.2003. godine za isključivog nositelja stanarskog prava na stanu u Sarajevu u Ulici ... određen je L.M., dok je N.M. kao razvedenoj supruzi prestalo svojstvo sunositelja stanarskog prava bez obaveze predlagatelja da joj obezbijedi nužni smještaj. Ugovorom o kupoprodaji stana zaključenim između „Š.K.“ DD za trgovinu i inženjering, kao nositelja prava raspolaganja stanom i prodavatelja i L.M. kao nositelja stanarskog prava i kupca, zaključenim 07.05.2004. godine kupac je otkupio stan za cijenu od 16.681,40 KM plaćenu certifikatima. Na osnovu ugovora o kupovini stana kupac se u knjigama položenih ugovora Općinskog suda u Sarajevu upisao kao vlasnik stana. Tužiteljica stanuje u stanu, dok su tuženi zakonski nasljednici L.M.

Tužbeni zahtjev tužiteljica temelji na činjenicama da je stan otkupljen u toku trajanja vanbračne zajednice i da je i ona učestvovala u plaćanju cijene stana.

Prvostepeni sud, polazeći od činjeničnih utvrđenja da je L.M., odlukom suda donešenom za vrijeme trajanja vanbračne zajednice sa tužiteljicom, određen za nositelja stanarskog prava nakon razvoda braka, da je stan otkupio 2004. godine, za vrijeme trajanja vanbračne zajednice, izvodi pravni zaključak da sporni stan u skladu sa odredbom člana 263. u vezi sa članom 252. Porodičnog zakona Federacije BiH predstavlja imovinu stečenu za vrijeme trajanja vanbračne zajednice i čini vanbračnu stečevinu u kojoj je suvlasnički dio tužiteljice 1/2. Kako tužiteljica stan koristi kao suvlasnik, prvostepeni sud primjenom odredbi član 15. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima odbija tužene sa protivtužbenim zahtjevom za predaju stana u posjed.

Nasuprot prvostepenom sudu, drugostepeni sud, zauzima pravni stav da stanarsko pravo predstavlja imovinsko pravo, koje je L.M. stekao prije zasnivanja vanbračne zajednice i temeljem kojeg je kao jedini nositelj stanarskog prava stekao pravo na otkup stana, koji je prema tome njegova posebna imovina i ne predstavlja zajedničku stečevinu vanbračnih partnera, iz kojih razloga odbija tužiteljicu sa tužbenim zahtjevom.

Pravni stav drugostepenog suda u pogledu tužbenog zahtjeva prihvata i ovaj sud.

Svojstvo nositelja stanarskog prava, kao uslov za otkup stana prema odredbi člana 7. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, L.M. je stekao prije zasnivanja vanbračne zajednice sa tužiteljicom. Za vrijeme trajanja bračne zajednice L.M. je zajedno sa bračnom suprugom bio nositelj stanarskog prava (čl. 19. st. 2. Zakona o stambenim odnosima) zbog čega je nakon razvoda braka o tome ko će od zajedničkih nositelja stanarskog prava ostati nositelj stanarskog prava odlučio sud primjenom odredbe člana 20. Zakona o stambenim odnosima. Dakle, donošenjem rješenja o tome koji od razvedenih bračnih partnera ostaje nositelj stanarskog prava na stanu, L.M. nije stekao pravo nositelja stanarskog prava nego mu je samo to pravo određeno kao jedinom nositelju stanarskog prava, s obzirom na izuzetak od odredbe da nositelj stanarskog prava na istom stanu može biti samo jedno lice čini odredba u stavu 2. člana 19. Zakona o stambenim odnosima, prema kojoj nositeljem stanarskog prava smatra se i drugi bračni

partner koji živi u zajedničkom domaćinstvu sa bračnim partnerom, koji je zaključio ugovor o korištenju stana. Tužiteljica kao vanbračna supruga nositelja stanarskog prava nije imala pravo nositelja stanarskog prava zajedno sa vanbračnim suprugom, nego je bila član njegovog porodičnog domaćinstva. Kao član užeg porodičnog domaćinstva nositelja stanarskog prava tužiteljica je mogla stan otkupiti samo uz saglasnost nositelja stanarskog prava ili u slučaju njegove smrti (čl. 9. st. 1. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo), a što je neprimjenjivo u predmetnom sporu u kome je nositelj stanarskog prava otkupio stan. Ukoliko je tužiteljica učestvovala u plaćanju cijene za otkup stana to nije dovoljno da bi učešćem na taj način učestvovala u sticanju suvlasničkog dijela na stanu. Ovo prvenstveno iz razloga što je stanarsko pravo izjednačeno sa imovinskim pravom, koje je vanbračni suprug tužiteljice stekao prije zasnivanja vanbračne zajednice (za vrijeme trajanja bračne zajednice sa prvom suprugom kojoj je stan dodijeljen na korištenje) i temeljem kojeg je mogao otkupiti stan. Zbog toga i po ocjeni ovog suda stan nije vanbračna stečevina na kojoj tužiteljica ima suvlasnički dio, pa je pravilno odlučio drugostepeni sud kada je tužiteljicu odbio sa tužbenim zahtjevom.

Tužiteljica u reviziji prigovara da drugostepeni sud nije odlučio o njenom zahtjevu za utvrđenje da je tužiteljica vanbračna supruga L.M., što da bi predstavljalo povredu odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članom 2. stav 1. Zakona o parničnom postupku. Ovaj sud smatra da taj zahtjev kao deklaratorna tužba ima prema drugom zahtjevu, kondemnatornoj tužbi iz istog odnosa, supsidijaran karakter, jer je pravo na činidbu dospjelo, pa prvoj tužbi nije bilo mjesta i osnovano je konzumirano u drugom zahtjevu koji je odbijen, zbog čega eventualni propust suda nije bio od uticaja za donošenje zakonite i pravilne odluke.

Međutim, osnovano se tužiteljica u pogledu usvojenog protivtužbenog zahtjeva za predaju u posjed stana tuženima poziva na njeno pravo na dom iz člana II/3.f) Ustava BiH i člana 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Suština navoda iz revizije se svodi na to da je tužiteljica dugogodišnji posjednik stana koji stan koristi od 1998. godine, tokom vanbračne zajednice i nakon smrti vanbračnog supruge, poslije 2005. godine.

Članom 8. Evropske konvencije propisano je da svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske (st. 1.), da se javna vlast ne miješa u vršenje ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti, javne bezbjednosti, ekonomske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i slobode drugih (st. 2.).

Polazeći od pojma doma u smislu odredbe člana 8. Evropske konvencije i prakse Evropskog suda za ljudska prava, koja pojašnjava da je dom pojedinca „mjesto koje on koristi kao privatni dom, čak iako je takvo korištenje nezakonito, sve dok javnost nema pristup tom mjestu, izuzev za privatne svrhe“, te imajući u vidu činjenična utvrđenja nižestepenih sudova da je tužiteljica u stan uselila zakonito kao vanbračna supruga nositelja stanarskog prava, da je u vanbračnoj zajednici sa nositeljem stanarskog prava živjela dovoljno dugo da bi se mogla smatrati članom njegovog domaćinstva, da je u tom stanu i nakon smrti vanbračnog supruge tužiteljica ostvarivala i da ostvaruje svoje osnovne stambene i životne potrebe, da je to mjesto gdje živi i posebno da je dom faktičko stanje koje ne zahtjeva postojanje pravne osnove (odluka Ustanovnog suda BiH AP-663/04), ovaj sud kao revizijski zaključuje da se predmetni stan treba smatrati domom tužiteljice u smislu člana 8. Evropske konvencije.

Odluka drugostepenog suda kojom je usvojen protivtužbeni zahtjev za predaju u posjed stana tuženima, koji u stanu nisu stanovali, po ocjeni ovog suda predstavlja miješanje u pravo tužiteljice na dom i ne ispunjava kriterij opravdanosti i neophodnosti u demokratskom društvu. Ne može se zaključiti da je u konkretnom slučaju interes nasljednika umrlog vlasnika stana prioritetniji od interesa tužiteljice koja je sa stanom u kojem stanuje ostvarila dovoljno jaku vezu da bi se mogao smatrati njenim domom.

Zbog navedenog ovaj sud je djelimičnim usvajanjem revizije tužiteljice drugostepenu presudu preinačio kao u izreci ove presude primjenom odredbi člana 250. stav 2. Zakona o parničnom postupku.

U odnosu na tužbeni zahtjev tužiteljice revizija nije osnovana pa je u tom dijelu odbijena (čl. 248. Zakona o parničnom postupku).

Odlučujući o troškovima cijelog postupka u skladu sa odredbom člana 397. stav 2. Zakona o parničnom postupku, ovaj sud je s obzirom na postignuti uspjeh stranaka u postupku, odlučio da svaka stranka podmiruje svoje troškove (čl. 386. st. 2. Zakona o parničnom postupku).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 202044 13 Rev od 17.03.2015. g.)

Član 251. i član 254. stav 2. Porodičnog zakona Federacije BiH

NEKRETNINE KOJE SU BRAČNI PARTNERI KUPILI ZAJEDNO SA JEDNAKIM DIJELOVIMA OD PO ½ U VRIJEME TRAJANJA BRAČNE ZAJEDNICE, ULAZE U BRAČNU STEČEVINU, BEZ OBZIRA NA TO ŠTO SU KUPLJENE NOVČANIM SREDSTVIMA KOJA SU PRIPADALA JEDNOM OD NJIH, ODNOSNO KOJA SU BILA POSEBNA IMOVINA TUŽITELJICE U PREDMETNOM SPORU, KADA JE VOLJA BRAČNIH PARTNERA BILA DA POSEBNOM IMOVINOM JEDNOG BRAČNOG PARTNERA KUPE ZAJEDNIČKU IMOVINU KAO BRAČNU STEČEVINU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 33 0 P 015117 12 Rev od 11.06.2013. g.)

Član 251. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

IZVOĐENJE DOKAZA NA OKOLNOSTI VISINE UDJELA U STICANJU BRAČNE STEČEVINE JE SUVIŠNO PA TIME I NEPOTREBNO. OVO IZ RAZLOGA ŠTO JE STUPANJEM NA SNAGU PORODIČNOG ZAKONA FBiH PROMIJENJEN PRAVNI REŽIM BRAČNE STEČEVINE UTOLIKO ŠTO OVA VIŠE NE PREDSTAVLJA NEPODJELJENU ZAJEDNIČKU IMOVINU STRANAKA U KOJOJ JE SVAKI SUPRUŽNIK MOGAO TRAŽITI DA SE UTVRDE UDJELI PREMA DOPRINOSU U STICANJU TE IMOVINE, NEGO SUVLASNIŠTVO BRAČNIH PARTNERA OD PO ½.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. 58 0 P 000479 12 Rev od 13.03.2013. g.)

Član 255. stav 2. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

TUŽITELJ KAO POVJERILAC JEDNOG BRAČNOG PARTNERA (PRVOTUŽENE) IMA PRAVNI INTERES ZA PODNOŠENJE TUŽBE ZA UTVRĐENJE DA SU TUŽENI KAO BRAČNI PARTNERI SUVLASANICI SA PO ½ DIJELA NEKRETNINE KOJA PREDSTAVLJA DVOSOBAN STAN PA JE DRUGOTUŽENI DUŽAN TRPITI DA SE U KNJIZI POLOŽENIH UGOVORA ZEMLJIŠNOKNJIŽNOG UREDA KOD OPĆINSKOG SUDA IZVRŠI PROMJENA PRAVA UPISA VLASNIŠTVA NA NAČIN DA SE KAO SUVLASNICI NA ISTOJ NEKRETNINI UPIŠU TUŽENI SA PO ½ DIJELA NEKRETNINE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 43 0 P 025561 12 Rev od 17.09.2013. g.)

Član 266. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

VANSUDSKA NAGODBA O NAKNADI NEMATERIJALNE I MATERIJALNE ŠTETE MALODOBNOM TUŽITELJU KOJU JE OSNOVOM DATE PUNOMOĆI OD STRANE RODITELJA, ZAKLJUČIO PUNOMOĆNIK BEZ ODOBRENJA ORGANA STARATELJSTVA, PROIZVODI PRAVNO DEJSTVO.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 51 0 P 001099 12 Rev od 23.07.2013. g.)

Član 265. ranijeg Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

Član 103. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

U SITUACIJI KAD JEDAN BRAČNI DRUG BEZ PRISTANKA DRUGOG BRAČNOG DRUGA RASPOLAŽE STVARIMA IZ ZAJEDNIČKE IMOVINE, A RADI SE O RASPOLAGANJU IZVAN GRANICA REDOVNOG RASPOLAGANJA, PRAVNI POSAO KOJIM JE RASPOLAGANJE PREUZETO JE NIŠTAV U SMISLU ODREDBE ČLANA 103. STAV 1. ZOO, JER JE SKLOPLJEN PROTIVNO KONGENTNOJ PRAVNOJ NORMI IZ ČLANA 265. PORODIČNOG ZAKONA FBIH.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 049691 12 Rev od 29.08.2013. g.)

Člana 251. stav 1. Porodičnog zakona FBiH

PRAVO NA OTKUP STANA ULAZI U REŽIM ZAJEDNICKE IMOVINE BRAČNIH PARTNERA, PRI ČEMU PORIJEKLO STICANJA STANARSKOG PRAVA PRIJE ZAKLJUČENJA UGOVORA O OTKUPU STANA NIJE OD UTICAJA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 199331 11

Rev od 19.01.2012. g.)

Član 251. stav 1. i Član 253. Porodičnog zakona F BiH

POKRETNOSTVAR STECENA ZAJEDNICKIM RADOM TOKOM TRAJANJA BRAKA, KOJU JE JEDAN BRAČNI PARTNER PRODAO NAKON FAKTIČKOG PREKIDA BRAČNE ZAJEDNICE, NE PREDSTAVLJA BRAČNU STEČEVINU, VEC TU STEČEVINU PREDSTAVLJA NOVČANA PROTIVRIJEDNOST TE STVARI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000143 09

Rev od 25.01.2011. g.)

Član 251. – 255. Porodičnog zakona F BiH

NEMA OSLOMCA U MATERIJALNOM PRAVU ZAHTJEV ZA PREDAJU I DIOBU POKRETNOSTVARI KOJE NE POSTOJE U MOMENTU PODNOŠENJA TUŽBE. STOGA SE PRESUDOM ZA

UTVRDENJE, PREDAJU I DIOBU BRAČNE STEČEVINE NE MOŽE NALAGATI PREDAJA I DIOBA STVARI NEPOSTOJEĆIH U VRIJEME PODNOŠENJA TUŽBE, JER TO PREDSTAVLJA NEMOGUĆU ČINIDBU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 43 0 P 052163 11

Rev od 13.10.2011. g.)

Član 252., Član 263. i Član 278. Porodičnog zakona F BiH

STAN KOJI JE JEDNOM VANBRAČNOM PARTNERU DODIJELJEN NA KORIŠTENJE TOKOM TRAJANJA DUGOGODIŠNJE VANBRAČNE ZAJEDNICE I KOJEG JE TAJ VANBRAČNI PARTNER OTKUPIO VLASTITIM CERTIFIKATIMA, BEZ ZNANJA DRUGOG VANBRAČNOG PARTNERA, PREDSTAVLJA ZAJEDNIČKU IMOVINU STEČENU U TOKU TRAJANJA VANBRAČNE ZAJEDNICE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000720 10

Rev od 08.09.2011. g.)

Član 254. stav 1. i 2. Porodičnog zakona F BiH

Član 11. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo

OKOLNOST DA JE JEDAN BRAČNI DRUG OTKUPIO STAN UZ SAGLASNOST DRUGOG BRAČNOG DRUGA, SAMA PO SEBI, NIJE DOVOLJNA ZA PRAVNI ZAKLJUČAK DA SE DRUGI BRAČNI DRUG DAVANJEM TAKVE SAGLASNOSTI SAGLASIO DA PREDMETNI STAN PREDSTAVLJA POSEBNU IMOVINU BRAČNOG DRUGA KOJI JE IZVRŠIO OTKUP. PRAVO VLASNIŠTVA NA STAN KOJI JE JEDAN BRAČNI DRUG OTKUPIO NA SVOJE IME POTICE OD PRAVA NA OTKUP STANA, KOJE JE PRAVO IMOVINSKE PRIRODE I KOJE JE KAO TAKVO BILO BRAČNA STEČEVINA BRAČNIH DRUGOVA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 70 0 P 000642 10

Rev od 25.10.2011. g.)

Član 224. Porodičnog zakona F BiH

MATERIJALNO NEOBEZBJEĐENIM BRAČNIM PARTNEROM SMATRA SE I ONAJ KOJI OSTVARUJE IZVJESTAN PRIHOD, ALI MU ON NIJE DOVOLJAN ZA PODMIRENJE ŽIVOTNIH POTREBA. TAKAV BRAČNI PARTNER MOŽE TRAŽITI DA MU DRUGI BRAČNI PARTNER PLAĆA ONAJ IZNOS KOJI ĆE MU, ZAJEDNO S PRIHODOM KOJEG SAM OSTVARUJE, OMOGUĆITI DA ZADOVOLJI SVOJE OSNOVNE ŽIVOTNE POTREBE (TZV. DOPUNSKO IZDRŽAVANJE).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 28 0 P 000272 09 Rev od

09.03.2010.g.)

Član 252. stav 2. Porodičnog zakona F BiH

POKLONI TREĆIH OSOBA ULAZE U BRAČNU STEČEVINU BEZ OBZIRA KOJI IH JE BRAČNI PARTNER PRIMIO I OD KOGA, UKOLIKO SE NE DOKAŽE DA JE TAJ POKLON UČINJEN SAMO JEDNOM BRAČNOM DRUGU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 900294 08 Rev od 09.02.2010. g.)

Nadležnost organa starateljstva

Član 202. Porodičnog zakona

NADLEŽNOST ORGANA STARATELJSTVA NE MIJENJA SE ZA VRIJEME DOK SE ŠTIĆENIK NALAZI PRIVREMENO VAN PODRUČJA TOG ORGANA ZBOG ŠKOLOVANJA, PROFESIONALNE REHABILITACIJE, SOCIJALNE I ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ILI IZ SLIČNIH RAZLOGA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Ur-08-000012 od 13.11.2008. g.)

Utvrđivanje očinstva

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e:

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Bijeljini broj P 447/2001 od 16.07.2002. godine utvrđeno je da je tuženi Ž. R. sin P. prirodni otac prvotužilje, mldb. M. R., koju je 22.11.1992. godine rodila u B. drugotužilja S. Š., kćerka P., pa je obavezan da trpi da se mldb. prvotužilja upiše kao njegovo dijete u matičnu knjigu rođenih. Tuženi je obavezan da za izdržavanje mldb. prvotužilje plaća mjesečno 80,00 KM počev od 02.02.1993. godine (dana podnošenja tužbe), pa dok za to postoje zakonski uslovi, tako što će dospjele iznose platiti u roku od 15 dana, a buduće plaćati najkasnije do 5. u mjesecu za naredni mjesec na ruke drugotužilje kao zakonske zastupnice mldb. prvotužilje. Tuženi je obavezan da tužiljama naknadi parnične troškove u iznosu od 900,00 KM u roku od 15 dana pod prijetnjom izvršenja.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Bijeljini broj Gž- 1177/02 od 22.03.2006. godine žalba tuženog je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Tuženi je izjavio reviziju protiv drugostepene presude zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se obje nižestepene presude ukinu i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Tužbom se traži utvrđivanje očinstva i plaćanje izdržavanja, kako je bliže navedeno u izreci prvostepene presude.

Drugotužilja je, prema stanju u spisima, podnijela prvostepenom sudu na dan 02.02.1993. godine tužbu u ime mldb. prvotužilje i u svoje ime, protiv tuženog. U tužbi je navela činjenice i predložila dokaze iz kojih proizilazi da je

tuženi otac prvotužilje. Predložila je donošenje presude kojom bi očišćenje tuženog u odnosu na prvotužilju bilo utvrđeno, a on obavezan da doprinosi za njeno izdržavanje.

Tuženi je, preko svog advokata, prilikom zaključenja glavne rasprave na ročištu od 16. jula 2002. godine izjavio da „ne osporava dio tužbenog zahtjeva koji se odnosi na utvrđenje da je otac djeteta ali osporava dio tužbenog zahtjeva... koji se odnosi na izdržavanje preko 30 KM“.

Prvotužilja je, prema izvodu iz matične knjige rođenih Matičara SO-e B. broj 04-1/1-1385-92 od 12.02.1993. godine rođena u B. 22.11.1992. godine kao kćerka drugotužilje. Zavod za transfuziju krvi S., B.,..., dostavio je 25.05.1998. godine na traženje prvostepenog suda nalaze, zaključak i mišljenje S. br. 1/61 prema kojem su kod parničnih stranaka izvršena ispitivanja krvno grupnih sistema krvinih zrnaca (eritrocita) i „krvne grupe belih krvnih zrnaca (HLA sistem)“. Prema zaključku i mišljenju Zavoda, očinstvo tuženog se ne isključuje, ali se i „ne potvrđuje stvarno biološko očinstvo imenovanog“ (misli se na tuženog); „izračunata verovatnoća kojom je R. Ž. biološki otac detetu R. M. iznosi 99,96% ili očinstvo je praktično dokazano“. Nalaze, zaključak i mišljenje je potpisao odgovorni ljekar dr. M. Đ., transfuzilog. Na traženje tuženog prvostepeni sud je odredio i vještačenje metodom tipizacije tkiva u prostorijama B. f. U. u B., u Centru ..., B.,, u ponedjeljak 15.10.2001. godine u 11 časova i na dan 12.11.2001. godine u 11 časova. Tuženi oba puta nije pristupio, pa se je od ovog vještačenja odustalo. Prema uvjerenjima P. u., P. j. U. broj 1232/02 od 30.04.2002. godine, odnosno broj 1233/02 od 30.04.2002. godine drugotužilja i tuženi se ne vode kao poreski obveznici poreza na lični dohodak za 2001. godinu. Saslušana kao parnična stranka, drugotužilja, rođena 1971. godine, izjavila je pored ostalog da se je s tuženim počela zabavljati u septembru 1991. godine i da su u januaru 1992. godine stupili u intimne odnose, pošto je on obećao da će s njom sklopiti brak. Kada je osjetila da je u drugom stanju (u martu iste godine), rekla je to tuženom pa su u maju obavdvoje otputovali u L., radi prekida trudnoće, do čega međutim nije došlo. Ljekar u lozničkoj bolnici, naime, nije odobrio prekid trudnoće, jer po njegovom mišljenju drugotužilja poslije toga ne bi mogla imati djecu. U kritičnom periodu (početak februara – kraj marta 1992. godine) drugotužilja nije imala kontakte ni sa kim drugim, osim sa tuženim. Tuženi je, prema tome, znao da ona ne može prekinuti trudnoću. Poslije odlaska ljekaru nastavili su da se viđaju i da se dogovaraju o vjenčanju, sve do avgusta 1992. godine, kada je tuženi otišao u A.. Zadnji mjesečni ciklus imala je oko 15. februara 1992. godine. Drugotužilja tvrdi da se je tuženi oženio u A. i da u tom braku ima dvoje djece. Ona je završila trgovačku školu, ali ne radi kao trgovac. Živi sa

roditeljima. Njen otac prima penziju i obrađuje oko 1.800 m² zemlje. Drugih primanja nemaju. Tuženi je preko svog punomoćnika bio pozvan na ročište za 17. jul 2002. godine radi saslušanja u svojstvu stranke. Na poziv se nije odazvao, pa je prvostepeni sud odustao od izvođenja ovog dokaza. Iz tih razloga sud nije mogao doći do bližih podataka o njegovom ličnom, porodičnom i imovinskom stanju. Advokat tuženog nije osporio činjenice da je tuženi oženjen i da ima dvoje djece. Osporio je međutim navode drugotužilje da tuženi živi i radi u A., tvrđnjom da on (tj. tuženi) nema određeni posao, kao ni redovnu zaradu.

Prihvatajući navedene dokaze kao vjerodostojne, prvostepeni sud je udovoljio tužbenom zahtjevu pozivajući se na odredbe članova 120. i 230. Porodičnog zakona koji je bio na sanazi u vrijeme vođenja tog postupka („Sl.list SRBiH“ broj 21/79 i 44/89, u daljem tekstu: PZ).

Utvrđeno činjenično stanje i pravno shvatanje prvostepenog suda prihvatio je i drugostepeni sud, pozivajući se još i na odredbu člana 251. PZ.

Shvatanja nižestepenih sudova su pravilna. Revizija nije osnovana.

Iz činjenica, utvrđenih tokom prvostepenog postupka, proizilazi da su oba suda pravilo zaključila da je tuženi otac mladb. tužilje i da za njeno izdržavanje može doprinositi sa po 80,00 KM mjesečno, s obzirom na njen uzrast i potrebe, kao i na njegove mogućnosti (članovi 120, 230, 251. i 252. PZ).

U vezi revizionih navoda tuženog, potrebno je ukazati na slijedeće.

1. U reviziji se tvrdi da prvostepeni sud nije bio propisno sastavljen i da je sudio sudija pojedinac u prvom stepenu. Iz zapisnika prvostepenog suda broj P – 447/01 od 16. jula 2002. godine proizilazi da je vijeće suda na ročištu na kojem je donesena prvostepena presuda, bilo sastavljeno od sudije V. D. kao predsjednika vijeća i sudija porotnika P. T. i D. K., kao članova vijeća. Na sjednici vijeća pred ovim sudom 30.05.2008. godine otvoren je zapisnik prvostepenog suda o vijećanju i glasanju od 16. jula 2002. godine. Uvidom u zapisnik ustanovljeno je da su predsjednik vijeća i sudije porotnici jednoglasno donijeli prvostepenu presudu. Zapisnik su potpisali predsjednik vijeća, obadva sudije porotnika i zapisničar N. B.. Nisu, prema tome, počinjene bitne povrede odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 1. Zakona o parničnom postupku koji je bio na snazi u vrijeme donošenja prvostepene presude („Službeni list SFRJ“ broj 4/77 do 35/91 i „Službeni glasnik RS“ broj 17/93 do 32/94, u daljem tekstu: raniji ZPP) u vezi sa odredbama članova 456. stav 1, 459 i 461 Zakona o parničnom postupku koji je sada na snazi („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05 i 63/07, u daljem tekstu: važeći ZPP).

2. Revident ponovo postavlja pitanje vještačenja tipizacijom tkiva, kao mnogo pozudanim dokazom za utvrđivanje očinstva, od onog koga je izveo prvostepeni sud. Ovaj revizioni prigovor nije osnovan, prvo radi toga što je prilikom zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom punomoćnik tuženog izjavio da „ne osporava dio tužbenog zahtjeva koji se odnosi na utvrđenje da je tuženi otac djeteta“, odnosno da osporava samo visinu iznosa predloženog za izdržavanje i drugo – što je izvođenje takvog dokaza prvostepeni sud dva puta odredio, a tuženi oba puta nije pristupio, o čemu je naprijed već bilo riječi. Tuženi pred prvostepenim sudom nije tvrdio da nema mogućnosti da pristupi u prostorije B. f. u B., zbog toga što je invalid i što je bez sredstava, pa ni prvostepeni sud nije mogao u tom smislu preduzeti odgovarajuće mjere. Izvođenje pomenutog dokaza predložio je tuženi, dakle, smatrao je da je to u njegovom interesu. On je prema tome bio dužan i da snosi troškove vještačenja tipizacije tkiva, a ako to nije mogao – onda da pruži dokaze sudu o svom imovnom stanju i da zatraži da se vještačenje sprovede na teret sredstava suda. Pošto je tuženi postupio na ovaj opisan način, prvostepeni sud je opravdano odustao od izvođenja predloženog dokaza. Drugotužilja nije dužna da snosi troškove izvođenja dokaza koje ona nije predložila.

3. Članom 230. stav 2. PZ propisano je da su roditelji prvenstveno obavezni da izdržavaju maloljetnu djecu i u izvršavanju te obaveze moraju da iskoriste sve svoje mogućnosti. Dosuđeni iznos od 80,00 KM mjesečno je po ocjeni ovog suda onaj minimum, ispod kojeg se izdržavanje nije moglo određivati, s obzirom na uzrast i potrebe malodobne prvotužilje, pa je tuženi, u ispunjenju takve obaveze, dužan da iskoristi sve svoje mogućnosti i uz uvažavanje njegovih nepovoljnih ličnih, porodičnih i imovinskih prilika, na koje je tokom postupka ukazivao njegov punomoćnik. Iz tih razloga je neprihvatljiv stav revidenta da on „za sada ne može ništa doprinosti na ime izdržavanja mal. tužiteljice“.

Iz izloženog proizilazi da niže stepene presude nemaju nedostataka na koje ukazuje revident odnosno na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti. Shodno tome, revizija tuženog je odbijena kao neosnovana (član 393. u vezi sa članom 386. ranijeg i članovima 456. stav 1. 459. i 461. važećeg ZPP).

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 118-0-Rev-06-000 666 od 30.05.2008.g.)

Izdržavanje punoljetnog djeteta

RJEŠENJE

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-I-372/00 od 9.9.2002. godine, odbijen je zahtjev tužioca R. M. iz B. L. kojim je tražio da se ukine izdržavanje tuženom R. A. iz B. L., po pravosnažnoj presudi tog suda P- I-1772/89 od 17.5.1993. godine kojom je tužilac obavezan da na ime izdržavanja tuženog mjesečno plaća

20% od ličnog dohotka, koje je povišeno na 25% mjesečno od ličnog dohotka po pravosnažnoj presudi prvostepenog suda broj P- I-463/96 od 4.9.1997. godine.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjoj Luci GŽ-541/03 od 17.11.2004. godine, žalba tužioca je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Tužilac R. M. iz B. L. je dana 20.12.2004. godine prvostepenom sudu podnio prijedlog za ponavljanje postupka dovršenog pravosnažnom presudom prvostepenog suda broj P-I-372/00 od 9.9.2002. godine, a shodno odredbi čl.

421. stav 1. tačka 9. Zakona o parničnom postupku.

Prvostepenom rješenjem Osnovnog suda u Banjoj luci P-I-372/00 od 11.4.2006. godine prijedlog tužioca za ponavljanje pravosnažno okončanog postupka je odbijen kao neosnovan.

Drugostepenim rješenjem Okružnog suda u Banjoj Luci broj 011-0-GŽ- 06-000 942 od 13.6.2006. godine, žalba tužioca je odbijena i potvrđeno prvostepeno rješenje.

Tužilac revizijom pobija drugostepenu rješenje „shodno odredbi čl.209. Zakona o parničnom postupku, a koja je učinjena pred drugostepenim sudom“ s prijedlogom da se to rješenje preinači i dozvoli ponavljanje postupka okončanog presudom Osnovnog suda u Banjoj Luci broj P-I-372/00 od 9.9.2002. godine.

Republički tužilac nije se izjasnio o podnesenoj reviziji (član 390. stav 3. Zakona o parničnom postupku – ”Službeni list SFRJ”, br. 4/77 do 35/91, i ”Sl. glasnik RS” br. 17/93 do 32/94, u daljem tekstu: ZPP), koji se na osnovu odredbi člana 456. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Sl. glasnik RS“ br. 58/03 do 63/07, u daljem tekstu: ZPPRS) ima primijeniti u ovom sporu.

Potrebno je prije svega ukazati na to da se o prijedlogu za ponavljanje postupka u ovoj pravnoj stvari odlučuje primenom odredbi ranijeg ZPP, jer je prvostepena presuda kojom se postupak pred prvostepenim sudom završava, donesena 9.9.2002. godine, tj. prije stupanja na snagu važećeg ZPP RS na osnovu odredbi čl. 456. st.1., 461. i 459. važećeg ZPP RS.

Nalazeći da nisu ispunjeni uslovi propisani odredbom čl. 421. st.1. tačka 9. ranijeg ZPP nižestepeni sudovi su odbili prijedlog tužioca za ponavljanje postupka.

Donošenjem navedenog rješenja Okružnog suda u Banjoj Luci kojom je odbijena žalba tužioca i potvrđeno prvostepeno rješenje, postupak ponavljanja je pravosnažno završen. Zbog toga je po ocjeni ovog suda, revizija tužioca protiv drugostepenog rješenja dozvoljena (čl. 400. st.1. i 4. u vezi s odredbom čl. 382. st.1. ranijeg ZPP).

Revizija nije osnovana.

Prema odredbi čl. 421. st.1. tačka 9. ranijeg ZPP, postupak koji je odlukom suda pravosnažno završen, može se po prijedlogu stranke ponoviti ako stranka sazna za nove činjenice ili nađe ili stekne mogućnost da upotrijebi nove dokaze na osnovu kojih je za stranku mogla biti donijeta povoljnija odluka da su te činjenice ili dokazi bili upotrijebljeni u ranijem postupku.

Iz ove odredbe proizilazi da se po prijedlogu za ponavljanje pravosnažno okončanog postupka može tražiti: prvo, ako stranka sazna za nove činjenice i drugo, da stekne mogućnost da upotrijebi nove dokaze.

Nove činjenice, na osnovu kojih se u smislu citirane odredbe ranijeg ZPP može tražiti ponavljanje pravosnažno okončanog postupka treba da su nastale u vrijeme dok je u postupku čije se ponavljanje traži njihovo iznošenje bilo moguće, a za nove dokaze, spomenute u citiranoj odredbi, nije odlučno vrijeme nastanka, već je bitno da se novi dokazi odnose na činjenice koje su nastale u vrijeme prije nego što je prestalo pravo na iznošenje novih činjenica u postupku čije se ponavljanje traži.

Izloženo razlikovanje potiče otuda, što u slučaju novih činjenica, nastalih u vrijeme kada se više nisu mogle upotrijebiti u prijašnjem postupku, nije više u pitanju isti događaj, pa se na osnovu njih može ustati novom tužbom ili tužbom u izvršnom postupku, a ne može se tražiti ponavljanje postupka. To razlikovanje u pogledu novih dokaza, po prirodi same stvari nije odlučno.

Potvrda T. f. u B. L. broj 758/02 od 16.12.2004. godine, kao novi dokaz na osnovu kojeg je tužilac tražio ponavljanje postupka okončanog po pravosnažnoj presudi prvostepenog suda broj P-I-372/00 od 9.9.2002. godine ne odnosi se na činjenice koje su nastale u vrijeme kada se više nisu mogli upotrijebiti u prijašnjem postupku, dakle, radi se o novom dokazu kojim se dokazuju činjenice koje su nastale poslije dovršenog postupka po navedenoj pravosnažnoj presudi prvostepenog suda čije se ponavljanje traži (potvrda od 16.12.2004. godine, a prvostepena presuda od 9.9.2002. godine postala je pravosnažna donošenjem drugostepene presude Okružnog suda u Banjoj Luci od 17.11.2004. godine), pa stoga se na osnovu ovog dokaza može ustati novom tužbom ili tužbom u izvršnom postupku.

Iz naprijed rečenog, po ocjeni ovog suda, nisu ispunjeni zakonski uslovi za ponavljanje postupka.

Iz izloženog proizilazi da nižestepena rješenja nemaju nedostataka na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, odnosno na koje ukazuje revident. Zato je revizija tužioca odbijena kao neosnovana (čl. 400. st.1. i 4. u vezi sa odredbom čl. 393. i 396. ranijeg ZPP).

(Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske Rev-06-000 968 od 23.05.2008g.)

Izdržavanje bračnog partnera

PRESUDU

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u B. broj P-510/98 od 5.10.2001. godine obavezan je tuženi M. P. sin J. da doprinosi za izdržavanje tužilje S. P. rođene B. i to za period od 16.10.1996. godine do 1.10.2001. godine u ukupnom iznosu od 2.975,00 KM (ili 60,00 KM mjesečno), a od 1.10.2001. godine pa nadalje po 50,00 KM mjesečno, dok se ne izmijene prilike koje bi pravdale izmjenu presude u tom dijelu, te da joj naknadi parnične troškove od 120,00 KM, sve u roku od 15 dana po pravosnažnosti presude pod prijetnjom izvršenja. S viškom tužbenog zahtjeva tužilja je odbijena.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u B. broj GŽ-909/02 od 7.6.2005. godine žalba tuženog je djelimično uvažena i prvostepena presuda preinačena tako što je izdržavanje dosuđeno za period od 16.10.1996. godine do 1.10.2001. godine sniženo sa iznosa od 2.975,00 KM, na iznos od 1.785,00 KM (ili na 30,00 KM mjesečno), dok je u preostalom dijelu prvostepena presuda ostala neizmjenjena.

Tužbom se traži plaćanje supružanskog izdržavanja.

Prema činjeničnom utvrđenju prvostepenog suda, tužilja je rođena 1936. godine a tuženi 1939. godine. Brak su zaključili 1958. godine u toku koga su stekli dvije, sada punoljetne kćerke. Zbog teško i trajno poremećenih odnosa, brak parničnih stranaka razveden je pravosnažnom presudom prvostepenog suda broj P-812/96 od 23.4.1998. godine. Tuženi je posjednik parcela u ukupnoj površini od 21231 m², u k.o. D. M., od čega je pod šumom 1406 m², pod voćnjakom 2069 m², pod placem 406 m², dok je ostalo „pod okućnicom“. Pored toga on se vodi kao posjednik dvije parcele, po kulturi šume, u ukupnoj površini od 3893 m² u k.o. G. M.. Tuženi drži stoku, a ima i traktor. Pred sudom je izjavio „da živi od prihoda na svome imanju“. Tužilja

„vjerovatno ima pravo svojine“ na parceli „Lukavac“ u površini od 3,5 dunuma, upisanoj u z.k. ul. br.311 k.o. M. „ali očito je da ta parcela nije dovoljna za njeno izdržavanje“. Parcelu „tužiteljica ne može lično da obrađuje zbog bolesti“. Zdravstveno stanje parničnih stranaka je narušeno. Iz njihovih iskaza i priložene medicinske dokumentacije proizilazi da tužilja boluje od anemije, da ima oštećenje pršljena na kičmi, upalu zglobova, čir na želucu, oboljelo

srce, slabe živce, visok krvni pritisak – „i da boluje od dijabetesa“. Tuženi ima „bolesno srce, bronhitis sa ograničenom funkcijom pluća, insuficijenciju bubrega, oboljelu žučnu kesu“. Žučnu kesu je kasnije operisao. Pravnosnažnom presudom prvostepenog suda broj P-227/96 od 10.4.1997. godine utvrđeno je da je tužilja stekla s tuženim njivu „Lukavac“ u površini od 8 dunuma, njivu „Brdo“ u površini od 4 dunuma, njivu „Ravnjak“ u površini od 2 dunuma, njivu „Bočac“ u površini od 1,5 dunuma, njivu od 3,5 dunuma koju je dobila od majke, koja je upisana na imenu tuženog, ali pripada njoj, kuću veličine 12h6 m, štalu veličine 15h4 m, svinjce 6h4 m i 8h4 m, dva čardaka, kokošinjac, WC, traktor marke „Rakovica“ kamion marke „TAM“, telefon, svo pokućstvo i ostale pokretne stvari u kući, te svu stoku koju su zajednički uzgajali. Udjeli parničnih stranaka u toj imovini iznose po ½ dijela, ali „tuženi drži u posjedu kako imovinu koja je stečena u bračnoj zajednici tako i imovinu koju je on stekao posebno“, a „imovina koja je bila bračna tekovina nije bila predmet diobe“. Tuženi je, prema stanju spisa o razvodu braka, „istjerao tužiteljicu iz kuće,... zasnovao zajednicu sa drugom ženom, a nema dokaza da se je tužiteljica grubo ili nedolično ponašala u bračnoj zajednici“. Tužilja je bolesna, nesposobna za rad i ne može se zaposliti. Privremeno radi neke lakše poslove (prebiranje žita, lakše poslove u kući svojih kćeri), ali je to nedovoljno za njeno izdržavanje. Tuženi ipak posjeduje nekretnine u površini od 21 dunum, stoku, traktor, tako da „bez obzira što je bolestan“ može da „ostvaruje prihode od nekretnina... svojim radom i uz eventualnu pomoć svoje sadašnje žene i eventualno još nekih trećih lica“.

Na osnovu odredaba članova 239. i 251. Porodičnog zakona („Službeni list SRBiH“ broj 21/79 i 44/89, u daljem tekstu: PZ) prvostepeni sud je dosudio tužilji iznose bliže navedene u izreci prvostepene presude, što praktično iznosi 1,66 KM dnevno.

Činjenična utvrđenja i pravna shvatanja prvostepenog suda prihvatio je i drugostepeni sud, uz jedinu korekciju da „za period od 1966. god. do 1.10.2001. god.“ smatra „iznos od 30,00 KM adekvatnim za potrebe tužiteljice“.

Okolnost da je tuženi isključivi posjednik imovine parničnih stranaka, koja je zajednički stečena tokom trajanja njihovog braka, opravdava i po ocjeni ovog suda dosuđenje iznosa za izdržavanje tužilje, bliže navedenih u izreci drugostepene presude, uz ispunjenje i ostalih uslova iz člana 239. u vezi sa članom 251. PZ. Ona je na taj način dovedena u situaciju da iz imovine koju je zajednički stekla s tuženim i u kojoj ima udio jednak njegovom, ne može obezbjeđivati nikakve prihode za sopstveno izdržavanje. Podjelom bračne tekovine između parničnih stranaka stvorili bi se i drukčiji uslovi za ocjenu primjene naprijed navedenih zakonskih odredaba. Ovako, okolnost da tuženi uživa i dio tužiljine imovine iz kojeg objektivno može za sebe ostvarivati i prihode (na ročištu od 5.10.2001. godine, prilikom saslušanja u svojstvu stranke, izjavio je, pored ostalog, da živi od poljoprivrede), opravdava dosuđenje izdržavanja u korist tužilje. Pri tome treba naglasiti da su dosuđeni iznosi minimalni i da ne mogu ni približno zadovoljiti osnovne životne potrebe tužilje. Ona će, pod takvim okolnostima, biti dovedena u situaciju da preostala sredstva, neophodna za život obezbijedi iz drugih izvora.

U vezi revizionih navoda tuženog, potrebno je ukazati i na slijedeće.

1. Prilikom donošenja odluke o izdržavanju tužilje, nižestepeni sudovi su cijenili i zdravstveno stanje tužioca. Ako je u međuvremenu došlo do težeg pogoršanja njegovog zdravlja, to bi eventualno moglo da bude osnov za pokretanje postupka po odredbi člana 263. Porodičnog zakona koji je sada na snazi („Službeni glasnik RS“ broj 54/02).
2. Prema praksi sudova bračni drug je prvenstveno dužan da izdržava bivšeg bračnog druga, prije djece, ako su za to ispunjeni zakonski uslovi. Ukoliko on nije nikako u mogućnosti da ga izdržava (što ovdje nije bio slučaj!), dolazilo bi u obzir izdržavanje od djece.
3. Tvrdnjama revidenta da tužilja prima 500,00 KM mjesečno za čuvanje kuće i da joj je stavljeno na raspolaganje zemljište u površini od 200 dunuma, pobija se činjenično stanje, što je u postupku po reviziji isključeno u smislu

člana 385. stav 3. Zakona o parničnom postupku koji je bio na snazi u vrijeme donošenja prvostepene presude („Službeni list SFRJ“ broj 4/77 do 35/91 i

„Službeni glasnik RS“ broj 17/93 do 32/94, u daljem tekstu: raniji ZPP) u vezi sa odredbama članova 456. stav 1. i 461. Zakona o parničnom postupku koji je sada na snazi („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03 i 74/05, u daljem tekstu: važeći ZPP).

4. Razlozi za prestanak zajednice života između parničnih stranaka, izneseni u reviziji, nisu u skladu sa utvrđenim činjeničnim stanjem prema presudi o razvodu braka parničnih stranaka. U tom smislu vrijedi sve što je rečeno pod tačkom 3. ovog obrazloženja.

5. Medicinska dokumentacija izdata poslije 5.10.2001. godine kao dana zaključenja glavne rasprave pred prvostepenim sudom u ovom sporu, nije od uticaja na odlučivanje u ovoj parnici. Ta dokumentacija eventualno bi mogla biti relevantna sa stanovišta drugog parničnog postupka, ako ga neka od parničnih stranaka pokrene za izmjenu ili ukidanje odluke o izdržavanju.

Iz izloženog proizilazi da pobijana odluka drugostepenog suda nema nedostatka na koje ukazuje revident, odnosno na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti. Dosljedno tome, revizija tuženog je odbijena kao neosnovana na osnovu člana 393. u vezi sa članom 386. ranijeg i članovima 456. stav 1. i 461. važećeg ZPP.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske Rev-607/05 od 08.06.2007.g.)

Izdržavanje malodobne djece

PRESUDA

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Trebinju broj 95 0 P 007497 10 P od 21.02.2011. godine, razveden je brak kojeg su parnične stranke zaključile dana 14.12.1995. godine pred nadležnim organom Opštine P., R CG, maloljetna djeca parničnih stranaka L.G., A.G. i A.G.1 povjereni su na zaštitu, vaspitanje i izdržavanje ocu R.G., a majka D.G. rođ. L. obavezana da, od dana pravosnažnosti ove presude na ime doprinosa za izdržavanje maloljetne djece, isplaćuje na ruke R.G. ili na drugi način prema odluci Centra za ... T. mjesečne iznose od po 15 % za svako dijete, odnosno ukupno 45% prosječne mjesečne neto plate u RS prema zvaničnim podacima nadležnog organa za statistiku najkasnije do dvadesetog u mjesecu za prethodni mjesec, te je odlučeno da troškove parničnog postupka u iznosu od 400,00 KM parnične stranke snose po ½ dijela.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Trebinju broj 95 0 P 007497 11 GŽ od 09.11.2011. godine žalba tužiteljice, izjavljena protiv dijela odluke o povjeravanju i izdržavanju djece, je odbijena i potvrđena prvostepena presuda.

Blagovremeno izjavljenom revizijom putem advokata tužiteljica pobija drugostepenu presudu zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se pobijana presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tuženi predlaže da se revizija kao nedozvoljena odbaci ili kao neosnovana odbije.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužiteljice da se razvede brak parničnih stranaka i da se zajednička mladb. djeca povjere njoj na zaštitu, vaspitanje i izdržavanje.

Tokom postupka nije bilo sporno da su parnične stranke zaključile brak dana 14.12.2005. godine u P., da su u braku stekli troje djece koja su maloljetna i to: L.G. rođenog ... godine, A.G. rođenu ... godine i A.G.1 rođenog ... godine, da su bračni odnosi parničnih stranaka teško i trajno poremećeni i da je zbog toga bračna zajednica faktički prekinuta

30.03.2010. godine, radi čega je njihov brak razveden presudom u ovoj parnici broj 95 0 P 007497 10 P od 21.02.2011. godine i presuda je u tom dijelu postala pravosnažna.

Među parničnim strankama je sporno kojem od roditelja treba povjeriti na zaštitu, vaspitanje i izdržavanje njihovu mldb. djecu.

Tokom postupka utvrđeno je slijedeće činjenično stanje: da su djeca parničnih stranaka od faktičkog prekida bračne zajednice dana 30.03.2010. godine ostala da žive kod oca i da je nadležni Centar za ... T. od tada bio uključen u pružanje pomoći bračnim supružnicima i djeci; da tužiteljica od tada živi kod svojih roditelja u alternativnom smještaju i nije zaposlena; da tuženi sa djecom živi u istom iznajmljenom stanu kao i do tada i da mu u obavljanju kućnih poslova šest sati dnevno pomaže žena koju je angažovao, a on je zaposlen i ostvaruje primanja od 2.500,00 KM mjesečno; da je mldb. L. odličan učenik devetog razreda osnovne škole, te je završio i muzičku školu, da je mldb. A. odlična učenica osmog razreda i da pohađa muzičku školu, a mldb. A. je pošao u prvi razred i uspješno savladava školsko gradivo; da su sva djeca parničnih stranaka saslušana u sudu, uz prisustvo psihologa Centra za ... T. Lj.Š.-K., izjavila da žele živjeti sa ocem; da su obe parnične stranke pravosnažnim presudama osuđene za krivično djelo nasilja u porodici, s tim što je tužiteljica osuđena zbog nasilja učinjenog nad mldb. A.; da su, prema nalazu i mišljenju tima Centra za ... T., djeca parničnih stranaka adekvatno psihički razvijena, dobro adaptirana i uključena u socijalnu sredinu i da minifestuju prosocijalno ponašanje, da se razdvojenost njihovih roditelja manifestovala na funkcionisanje u emocionalnoj sferi (sumnjičavost, snižen prag tolerancija, impulsivnost, prenaplaštena kritičnost prema majci), ali da su ona sposobna da izraze svoje želje, da otac adekvatno odgovara roditeljskoj ulozi i da odvajanje od njega i iz sredine u kojoj sada žive ne bi bilo u interesu djece, te bi se negativno odrazilo na njihov razvoj.

Polazeći od navedenog činjeničnog utvrđenja prvostepeni sud je zajedničku djecu parničnih stranaka povjerio na zaštitu i vaspitanje ocu temeljeći svoju odluku o tome na odredbama članova 72., 73. stav 1., 90. stav 1. i 92. stav 1. Porodičnog zakona RS („Službeni glasnik RS“ broj 54/02 i 41/08 – dalje: PZ), te je obavezao tuženu da doprinosi za izdržavanje djece iznos označen u izreci prvostepene presude, na temelju odredbi članova 232. stav 2., 253. stav 2. i 3., 261. i 265. stav 1. istog zakona.

Odlučujući o žalbi tužiteljice, izjavljenoj protiv dijela prvostepene presude kojim je odlučeno o povjeravanju i izdržavanju mldb. djece, drugostepeni sud je u svemu prihvatio činjenična utvrđenja i pravni stav prvostepenog suda, pa je žalbu odbio i potvrdio prvostepenu presudu.

Pobijane odluke su pravilne.

Odredbom člana 72. PZ propisano je da će sud po službenoj dužnosti, presudom kojom se brak poništava ili razvodi, odlučiti i o zaštiti, vaspitanju i izdržavanju zajedničke djece.

Prema odredbi člana 73. st. 1. istog zakona organ starateljstva učestvuje u postupku radi zaštite interesa djece, ako se u bračnom sporu rješava o zaštiti, vaspitanju i izdržavanju djece, a stavom 2. istoga člana propisano je da u tom slučaju organ starateljstva stavlja prijedlog o zaštiti, vaspitanju i izdržavanju djece, te da je ovlašten da u granicama tog prijedloga iznosi i činjenice koje stranke nisu navele i predlaže da se izvedu potrebni dokazi, da ulaže pravna sredstva i preduzima druge parnične radnje.

Kada sud u bračnom sporu odluči da brak razvede, prema odredbi člana 88. PZ u istoj presudi odlučiće i o povjeravanju djece na zaštitu i vaspitanje, a odluku o tome donijeće nakon što saglasno odredbi člana 90. st. 1. istog zakona ispita sve odlučne činjenice bitne za odluku kojem će roditelju povjeriti djecu.

Prema odredbi člana 92. stav 1. PZ sud, odnosno organ starateljstva koji donosi odluku o povjeravanju djece na zaštitu i vaspitanje, uzeće u obzir i želje djeteta ako je ono sposobno da ih izrazi i u tu svrhu, u skladu sa stavom 2.

ove zakonske odredbe, može ispitati dijete.

Iz naprijed navedenog proizlazi da u postupku odlučivanja o povjeravanju djece na zaštitu i vaspitanje organ starateljstva i sud moraju ispitati sve odlučne činjenice objektivne prirode koje se tiču ekonomskih, stambenih i imovinskih prilika roditelja, te subjektivne prirode koji se odnose na uzrast djeteta, odnos roditelja prema njemu i njihove emocionalne odnose. Pri tome moraju prvenstveno voditi brigu o interesima djeteta i činjenicama koje su značajne za njegov pravilan duhovni i fizički razvoj i vaspitanje. Prije donošenja odluke cijenit će se i činjenice koliko je dijete živjelo sa jednim od roditelja, da li je naviklo na jednu sredinu kroz određeni vremenski period i da li bi izdvajanje iz te sredine štetno uticalo na njegov psihički razvoj, a ukoliko je dijete sposobno da izrazi svoju želju sa kojim od roditelja želi da živi, uzimaju se u obzir i želje djeteta. Ove odlučne činjenice mogu se, između ostalog, utvrđivati i saslušanjem pripadnika stručnog tima Centra za socijalni rad i djeteta, a odluka o povjeravanju djeteta se donosi na temelju rezultata cjelokupnog dokaznog postupka.

Donoseći odluku o povjeravanju mldb. djece parničnih stranaka ocu, nižestepeni sudovi su imali u vidu i pravilno cijenili sve navedene relevantne okolnosti.

Naime, zajednička djeca parničnih stranaka od faktičkog prekida bračne zajednice dana 30.03.2010. godine žive sa ocem u istom stanu, u kojem su do tada

njihovi roditelji živjeli zajedno i pohađaju istu školu. Dok je otac na poslu o izvršavanju obaveza djece, njihovo higijeni i ishrani brine žena koju je otac angažovao, a nakon toga brigu o djeci vodi otac i u sredini u kojoj sada žive pruža im uslove za normalan rast i razvoj. Na to ukazuju i činjenice da su i nakon faktičkog prekida bračne zajednice parničnih stranaka sva djeca uspješna u školi i vanškolskim aktivnostima, te su sva izrazila želju da i dalje ostanu živjeti uz oca. Stručni tim Centar za ... T. imao je u vidu sve okolnosti koje su relevantne za odluku o povjeravanju djece kada je dao mišljenje da se djeca povjere ocu, jer je on, i prema nalaženju ovoga suda, u konkretnom slučaju podobniji od majke za povjeravanje mldb. djece na zaštitu i vaspitanje.

Kod ovakvih okolnosti, da nema smetnji da se djeca povjere na zaštitu i vaspitanje ocu, nije bilo razloga da se odlukom suda mijenja faktičko stanje i djeca povjere majci, dovodeći ih u situaciju da na taj način promijene dosadašnju sredinu. Ovo pogotovo u situaciji kada su, prema utvrđenom činjeničnom stanju, djeca izrazila želju da žele i dalje da žive sa ocem. Kod takvog stanja stvari, prema shvatanju ovoga suda, promjena sadašnje životne sredine za mldb. djecu parničnih stranaka ne bi bilo u njihovom interesu.

Kod gore opisanih činjenica i po ocjeni ovoga suda u interesu je mldb. djece da budu povjerena ocu na zaštitu i vaspitanje.

Odredbom člana 260. stav 1. PZ propisano je da lice koje je dužno da daje izdržavanje, a koje nije u radnom odnosu ni korisnik penzije, a niti ostvaruje stalnu novčanu rentu u mjesečnim iznosima, sud će obavezati na plaćanje budućih mjesečnih iznosa izdržavanja u novčanim iznosima koji se određuju u procentu od zajamčenog ličnog dohodka u R. Procenat iz ove zakonske odredbe, prema odredbi člana 261. PZ, ne može biti manji od 15 % za svako izdržavano lice, a procenat za sva lica koja traže izdržavanje ne može biti veći od 50 %.

Stoga je odluka o njihovom izdržavanju donesena je saglasno odredbama članova 72., 82., 260. stav 1. i 261. PZ, pa i u tom dijelu materijalno pravo nije pogrešno primijenjeno na štetu tužiteljice.

Neutemeljen je revizioni prigovor da je pobijana presuda zahvaćena povredama odredaba parničnog postupka, uz tvrdnju da je izostala savjesna i brižljiva ocjena nalaza i mišljenje Centar za ... T., iz razloga što je odluka u pobijanom dijelu donesena uz pravilnu ocjenu ovoga dokaza, te njegovim dovođenjem u vezu sa ostalim izvedenim dokazima (saslušanje parničnih stranaka i njihove djece), o čemu je drugostepeni sud u pobijanoj presudi dao jasne i valjane razloge, koje kao pravilne prihvata i ovaj sud.

Pravilno se u reviziji ukazuje da su djeca parničnih stranaka tokom ove parnice pokazala neprimjeren odnos prema majci i da to nije u njihovom interesu. Međutim ovu činjenicu je, suprotno tvrdnji revizije, imao u vidu i Centra za ... T. koji je u svom zaključku konstatovao da je i dalje potrebno nastaviti pružanje stručne pomoći, kako bi roditeljska relacija nakon razvoda braka bila usmjerena na interes djece, tako da se normalizuje odnos djece sa majkom, jer je to u interesu njihovog zdravijeg odrastanja. Stoga je neutemeljen revizioni prigovor da je u ovom postupku, zbog takvog odnosa djece prema majci, grubo zanemaren interes malodobne djece.

Prema navedenom pobijana presuda nema nedostataka na koje se ukazuje revizijom, odnosno na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, pa je reviziju valjalo odbiti kao neosnovanu na temelju člana 248. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik RS" broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09).

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 95 0 P 007497 12 Rev od 27.03.2013.g.)